

Zástupkyně veřejného ochránce práv **Anna Šabatová**

V Brně dne 24. března 2003
Sp. zn.: 4046/2002/VOP/JC

Vážený pane inženýre,

dovolte mi nejprve omluvit se Vám za dlouhou dobu, po kterou jsem Vás ponechala bez odpovědi. Vzhledem k množství závažných kauz, s nimiž se na mě fyzické a právnické osoby hned od počátku obracejí, i z důvodu teprve postupného naplňování personálního chodu Kanceláře veřejného ochránce práv v rámci jednotlivých specializovaných právních odborností, nebylo v mých možnostech, abych se mu věnovala v dřívějším termínu. Za vzniklou prodlevu se ještě jednou omlouvám.

Obracíte se na mě společně s MUDr. D. T. jménem sdružení občanů F. v Karviné a seznamujete mě s problémem devastace Vašich majetků vlivem důlní činnosti. Poukazujete na to, k jakým pro Vás až tragickým důsledkům postupné rozšiřování dobývacích prostorů na Karvinsku vede. Poté, co jste již jednou s rodiči byli nuceni opustit svůj domek kvůli těžbě v obci Doubrava u Karviné, Vám po 25 letech od dostavby nového domku v Karviné-Ráji oznámila těžební společnost v roce 1995 svůj záměr rozšíření dobývacího prostoru i na toto území (jak podotýkáte ze 75 % s nově postavenými domy, řádně povolenými stavebním úřadem po schválení ze strany těžební společnosti). Tato skutečnost se Vám stala podnětem pro založení občanského sdružení F. Podařilo se Vám rozšíření dobývacího prostoru zabránit, jak ovšem zdůrazňujete, nevíte na jakou dobu. V souvislosti s problematikou event. výkupů Vašich nemovitostí mě žádáte o pomoc. Nejste spokojeni s právní úpravou, již se výkupy řídí, tj. zákonem č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku, zejména pak s používáním tzv. koeficientu prodejnosti při výpočtu náhrady za rodinný domek. Tento koeficient je právě na Karvinsku jeden z nejnižších v celé ČR. Dále poukazujete na to, že zemědělské pozemky těžební společnost vůbec nevykupuje, resp. v některých případech tak činí (jak podotýkáte „pokud občan hodně křičí“), ovšem pozemky, jež jsou znehodnocené a podmáčené v důsledku důlní činnosti, vykupuje na základě cenové mapy dle zákona č. 151/1997 Sb. Za poskytnutou náhradu jinde pozemek nepořídíte, neboť tržní ceny se pohybují ve zcela jiných relacích. Vyjadřujete názor, že k tíži těžební společnosti musí jít úhrada veškerých škod i nákladů, jež Vám v souvislosti s důlní činností vznikly, zejména nákladů na výstavbu nového domku, nákladů na stěhování, ušlého zisku z podmáčených zemědělských pozemků apod. (poukazujete též na morální škody a psychické dopady na zdraví i rodinný život). Ve věci jste se již obrátili i na poslance parlamentu ČR z Vašeho regionu, kteří Vám sice dali za pravdu, nicméně s řešením Vás odkázali na soud. K tomu dodáváte, že jako bezpříspěvkové a neziskové sdružení občanů si soudní náklady nemůžete dovolit, nehledě k tomu, že v soudní při s těžební společností, jež si může dovolit nejlepší právníky, podle Vás nemáte šanci uspět. Svě podání uzavíráte prosbou o pomoc při urychleném řešení těchto problémů příslušnými zákony z úrovně parlamentu.

Byť vnímám s pochopením Vaše rozladění ve spojitosti s těžebními aktivitami těžební společnosti, musím v uvedené věci vycházet z právní úpravy, kterou se moje činnost řídí. Ve smyslu zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, je mým úkolem působit k ochraně osob před jednáním úřadů a dalších institucí státní správy, pokud by postupovaly v rozporu s právem nebo porušovaly principy právního státu, dobré správy, jakož i před jejich nečinností. Z Vašeho podání nevyplývá, že byste v současnosti zpochybňovali činnost některého správního úřadu a nedokládáte také, že byste se na některý z nich s jakýmkoli svým podnětem již obrátili. Se zásahem ochránce se přitom počítá právě v situaci, kdy byly bezúspěšně vyčerpány možnosti nápravy, které se ve smyslu platné právní úpravy nabízí (viz § 11 odst. 1 písm. c/ cit. zákona, jenž stanoví, že nezbytnou náležitostí každého podnětu k veřejnému ochránci práv je doklad o tom, že úřad, jehož se podnět týká, byl neúspěšně vyzván k nápravě).

Do zákonem vymezené působnosti veřejného ochránce práv nespadá činnost, směřující k posuzování postupů soukromých subjektů, jakým je kupříkladu těžební společnost. Nejedná se o subjekt vykonávající státní správu, a nemohu proto vůči němu jakkoliv působit, respektive jeho postupy šetřit. Rovněž nemohu zasahovat do soukromoprávních sporů o náhradu škody mezi Vámi a těžební společností (podmáčení pozemků, odumírání ovocných stromů). Podle § 36 odst. 3 horního zákona za důlní škodu odpovídá organizace, jejíž činností byla škoda způsobena. Podle § 37 cit. zákona se na vypořádání důlních škod vztahují obecné předpisy o náhradě škody, pokud horní zákon nestanoví jinak. Oblast soukromoprávní náleží v plném rozsahu do rozhodovací pravomoci soudů, přičemž s ohledem na zachování ústavního principu nezávislosti soudní moci veřejný ochránce práv není oprávněn do činnosti soudů zasahovat resp. rozhodování soudů nahrazovat.

Pokud jde o problematiku výkupů Vašich nemovitostí, dle právní úpravy zakotvené v § 33 horního zákona (řešení střetů zájmů) je její řešení především věcí dohody mezi Vámi a těžební společností, a v tomto směru je Vaším právem s řešením navrženým těžební společností nesouhlasit. Jestliže k dohodě nedojde, nezbude těžební společnosti než podat návrh na provedení řádného vyvlastňovacího řízení ve smyslu § 108 a násl. stavebního zákona č. 50/1976 Sb. Podstatné pro Vás je, že vlastní povolení hornické činnosti, jež je nezbytné pro zahájení dobývání výhradního ložiska ve stanoveném dobývacím prostoru, je obvodním báňským úřadem vydáváno teprve na základě předložení dokladů o vyřešení střetů zájmů (§ 33 odst. 5 horního zákona; § 17 odst. 2 zákona č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě).

Vlastnické právo je chráněno Listinou základních práv a svobod a podle jejího čl. 11 odst. 4 vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné jen ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu. Horní zákon k tomu uvádí, že pouze převažuje-li veřejný zájem na využití výhradního ložiska nad oprávněným zájmem vlastníka pozemků či jiných nemovitostí, je těžební společnost oprávněna nabývat práv k nemovitostem rozhodnutím o vyvlastnění (viz § 33 odst. 4 resp. § 31 odst. 4 horního zákona). V případném vyvlastňovacím řízení budete samozřejmě účastníkem a z tohoto postavení Vám také budou vyplývat významná procesní práva, mj. účastnit se nařizeného ústního jednání, až do skončení ústního jednání uplatňovat ve vyvlastňovacím řízení námitky, podat si odvolání proti prvostupňovému rozhodnutí, popř. napadat rozhodnutí odvolacího správního orgánu u soudu. Dle §

244 a násl. zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, rozhodl-li správní orgán o sporu nebo o jiné právní věci, která vyplývá z občanskoprávních vztahů a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení. Žalobu je oprávněn podat ten, kdo tvrdí, že byl na svých právech rozhodnutím správního orgánu dotčen. Žalobu je třeba uplatnit ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího správního orgánu. Problematika způsobu stanovení výše přiměřené náhrady při vyvlastnění je zásadní a nesprávný způsob zjištění náhrady, je porušením ústavního práva na náhradu ve smyslu čl. 11 odst. 4 Listiny. Přiměřenou náhradu nutno chápat jako hodnotový ekvivalent vyjádřený v penězích, přičemž jde o ekvivalent umožňující podle místních podmínek obstarání obdobné věci (Nález Ústavního soudu ČR ze dne 15. 12. 1994 sp. zn. III. ÚS 102/94, číslo 61, svazek 2 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu).

Co se týče nedostatku financí na soudní spor na Vaší straně, mohu pouze upozornit, že dle ust. § 138 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, může předseda senátu na návrh přiznat účastníkovi zcela nebo zčásti osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to jeho poměry. Současně je možné ve smyslu ust. § 30 občanského soudního řádu účastníku, u něhož jsou předpoklady, aby byl soudem osvobozen od soudních poplatků, ustanovit na jeho žádost bezplatného zástupce, jestliže je to třeba k ochraně jeho zájmů. Konečně nutno zmínit, že účastníku, který měl ve věci plný úspěch, soud obvykle přiznává náhradu nákladů potřebných k účelnému uplatňování nebo bránění práva proti účastníku, který ve věci úspěch neměl.

Připomínám, že pokud byste měli zato, že konkrétním zásahem orgánu veřejné moci bylo porušeno Vaše ústavně zaručené základní právo nebo svoboda, přichází v úvahu podání ústavní stížnosti k Ústavnímu soudu dle § 72 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu (ve lhůtě stanovené v § 72 odst. 2 cit. zákona). Podmínkou pro uplatnění ústavní stížnosti je, že stěžovatel vyčerpá všechny procesní prostředky, které mu zákon k ochraně jeho práva poskytuje, nicméně ústavní soud neodmítne přijetí ústavní stížnosti, i když uvedená podmínka není splněna, jestliže stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele a byla podána do jednoho roku ode dne, kdy ke skutečnosti, která je předmětem ústavní stížnosti, došlo (§ 75 cit. zákona).

Pokud jde o Váš požadavek na změnu právních předpisů (zákon o oceňování majetku) a v té souvislosti na využití legislativní iniciativy veřejného ochránce práv, dovoluji Vám ozřejmit, že zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, sice v ustanovení § 22 ochránci uděluje oprávnění doporučit přijetí zákona, nejedná se však o přímou legislativní iniciativu, ale o právně nezávazný podnět. Legislativní iniciativa náleží ve smyslu Ústavy ČR pouze poslancům, Senátu, vládě a zastupitelstvům krajů. Pravomoc ochránce je v tomto ohledu značně omezená, neboť může přijímání zákonů ovlivňovat pouze nepřímo prostřednictvím doporučení vládě, resp. informováním Poslanecké sněmovny (dle § 24 odst. 1 písm. c) zákona č. 349/1999 Sb.). Využití uvedeného oprávnění ochránce se předpokládá v návaznosti na jeho dlouhodobější zobecňující činnost v souvislosti se shromažďováním poznatků získaných projednáváním jednotlivých podnětů. Chtěla bych Vás ubezpečit, že problematiku právní úpravy oceňování majetku sleduji, podání občanů

v této věci analyzuji a snažím se uplatněné námitky zobecnit s tím, že na jejich podkladě zvážím své další kroky ve vztahu k vládě, resp. Poslanecké sněmovně.

Jelikož ve Vašem podání se zřetelem k výše popsanému stavu věci nenalézám v současnosti prostor pro uplatnění své působnosti, tímto objasňujícím dopisem Vaši záležitost uzavírám. Pro Vaši úplnou informaci v příloze přikládám informační leták „Jak se obracet na veřejného ochránce práv“, kde je stručně a srozumitelně vysvětleno, v jakých případech a jakými způsoby je ochránce oprávněn do konkrétní věci zasáhnout a rovněž jaké jsou veškeré náležitosti podání k ochránci.

S pozdravem

Příloha
dle textu

Vážený pan
Ing. V. G.

Na vědomí
Vážený pan
MUDr. D. T.

Údolní 39
602 00 Brno
tel: (+420) 542542111, fax: (+420) 542542112